

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

SENIOR FASE

GRAAD 9

NOVEMBER 2013

KUNS EN KULTUUR

PUNTE: 100

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 12 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die instruksies deeglik deur voordat die vrae beantwoord word.

1. Beantwoord ALLE vrae.
2. Skryf die korrekte nommers langs die antwoorde neer.
3. Skryf NETJIES en LEESBAAR.
4. Alle antwoorde moet op die ANTWOORDBLAD geskryf word en NIE op die vraestel NIE.

VRAAG 1: MEERVOUDIGEKEUSE-VRAE

Kies die korrekte antwoord van die moontlike antwoorde vir elkeen van die onderstaande vrae. Skryf slegs die letter (A–D) van die korrekte antwoord langs die nommer van die vraag. (1.1–1.20), byvoorbeeld 1.21 A.

MUSIEK

1.1 'n Drama wat saam met musiek opgevoer word is 'n ...

- A solo.
- B duet.
- C opera.
- D kwartet. (1)

1.2 'n Tydsoortteken het 'n boonste syfer wat vir ons die aantal ... aanwys.

- A slae in elke maat
- B note in 'n maat
- C ritmeslae in 'n maat
- D halfnote in 'n maat (1)

1.3 'n Halfnoot is 'n musieknoot met die waarde van ...

- A een kwartnoot.
- B twee kwartnote.
- C 'n halwe kwartnoot.
- D vier kwartnote. (1)

1.4 Die spoed van die musiek staan as ... bekend.

- A ritme
- B tempo
- C toonhoogte
- D toonkleur (1)

1.5 Instrumente wat gepluk of gevryf word wanneer hulle gespeel word is ...

- A koperblaasinstrumente.
- B strykinstrumente.
- C houtblaasinstrumente.
- D slaginstrumente. (1)

DRAMA

1.6 *Muvhango* is 'n ... wat op Suid-Afrikaanse televisie gebeeldsaai word.

- A dramareeks
- B riller
- C dokumentêre rolprent
- D sepie (1)

1.7 'n Groep opvoeders wat 'n lewende skildery op 'n verhoog aan vorm word 'n ... genoem.

- A tableau
- B mimiek
- C klimaks
- D akteur (1)

1.8 Die manier hoe gebeure in 'n toneelstuk uiteengesit word is die ...

- A tema.
- B toonhoogte.
- C oplossing.
- D intrige. (1)

1.9 Die mees opwindendste, hoogtepunt of mees dramatiese oomblik in 'n toneelspel is die ...

- A mimiek.
- B infleksie.
- C klimaks.
- D pouse. (1)

1.10 In 'n toneelstuk word die gehoor gewaarsku dat iets gaan gebeur deur ...

- A 'n dramatiese pouse.
- B 'n tussenspel.
- C ritme.
- D die toon. (1)

VISUELE KUNSTE

- 1.11 'n Teken, nommer, letter of voorwerp wat 'n vaste betekenis het en wat iets verteenwoordig is 'n ...
- A lyn.
 - B teikenmark.
 - C simbool.
 - D handleiding. (1)
- 1.12 Ontwerpe wat herhaal word en wat as versiering gebruik word is ...
- A kontras.
 - B patroon.
 - C ritme.
 - D balans. (1)
- 1.13 'n Gedeelte van 'n kunswerk wat die aandag trek en behou is die ...
- A fokale punt.
 - B verhouding.
 - C kontras.
 - D tekstuur. (1)
- 1.14 'n Beginsel van ontwerp wat verwys na hoe die elemente rangskik is om stabiliteit te skep is ...
- A ritme.
 - B kontras.
 - C balans.
 - D beklemtoning. (1)
- 1.15 Die vaardigheid en kwaliteit van werk wat met die hand gemaak is staan bekend ...
- A komposisie.
 - B tekenaarskap.
 - C skulptuur.
 - D vakmanskap. (1)

DANS

1.16 'n Rituele dans van die Venda kultuur is ...

- A die Steweldans.
 - B Uhubhe.
 - C Domba.
 - D ballet.
- (1)

1.17 'n Klassieke vorm van Indiese dans wat sy oorsprong het in die Tamil Nadu-streek van Indië het is ...

- A die Steweldans.
 - B Pantsula.
 - C Kwasa-kwasa.
 - D Bharatanatyam.
- (1)

1.18 Kern in dans verwys na ...

- A spiere rondom die arms.
 - B maagspiere.
 - C spiere agter die dy.
 - D spiere voor die dy.
- (1)

1.19 Die ruimte wat ons met ons liggame vul wanneer ons beweeg of 'n vorm maak, is ...

- A negatiewe spasie.
 - B dansreekse.
 - C positiewe spasie.
 - D voetoefeninge.
- (1)

1.20 Die volgende is elemente van dans:

- A Balans, postuur, ritme en ruimte
 - B Lyn, kleur, vorm en toon
 - C Toonhoogte, toon, toonkleur en vorm
 - D Infleksie, pas, gebaar en dialoog
- (1)
[20]

VRAAG 2

Meld of die volgende stellings WAAR of ONWAAR is. Skryf slegs die nommer van die vraag (2.1 – 2.10), byvoorbeeld 2.11 Vals.

- 2.1 Voelbare tekstuur word deur aanraking ervaar.
- 2.2 Postuur is die posisie van die liggaam wanneer dit staan of sit.
- 2.3 'n Simbool is 'n voorwerp of teken wat iets anders verteenwoordig.
- 2.4 'n Kwartnoot het twee tellings.
- 2.5 'n Teikenmark is die groep moontlike kopers waarop gemik word vir iemand se ware.
- 2.6 'n Manlike opvoerder in 'n toneelstuk is 'n aktrise.
- 2.7 'n Tjello is 'n voorbeeld van 'n strykinstrument.
- 2.8 Toonhoogte beteken hoe hoog of hoe laag 'n klank is.
- 2.9 Tema beteken die plek waar die belangstelling op sy hoogste is.
- 2.10 Dialoog is die gesprek tussen karakters in 'n toneelstuk. (10 x 1) **[10]**

VRAAG 3

Kies 'n item uit KOLOM B wat pas by die woord/beskrywing in KOLOM A. Skryf slegs die letter (A–J) langs die vraagnommer (3.1–3.10) in die ANTWOORDEBOEK, byvoorbeeld 3.11 A.

KOLOM A		KOLOM B	
3.1	Intrige	A	Om 'n kunswerk op 'n interessante manier op 'n bord of in 'n raam te sit, vir vertoning
3.2	Rekwisiete	B	'n Gereelde herhaling van klankpatrone
3.3	Gebare	C	'n Ekspressiewe beweging maak met die hande, kop of lyf
3.4	Ensemble	D	'n Klein stokkie wat die dirigent gebruik om maat te hou
3.5	Montering	E	Om toneel te speel net met gebare, sonder klank en woorde
3.6	Persoonlike spasie	F	Meubels of ander voorwerpe wat in 'n toneelstuk gebruik word
3.7	Mimiek	G	Die plan van aksie vir die toneelspel of die gebeure in 'n toneelspel
3.8	Dirigeerstok	H	Hoe hard of hoe sag die musiekklanke is
3.9	Ritme	I	Die spasie rondom die danser
3.10	Dinamiek	J	'n Groep dansers, musikante of akteurs

(10 x 1) **[10]****VRAAG 4**

Verduidelik die betekenis van die volgende visuele terme:

4.1 Patrone

4.2 Negatiewe spasies

4.3 Muurskildery

4.4 Ontwerpsmotief

4.5 Drukkuns

(5 x 2) **[10]****VRAAG 5**

Identifiseer die volgende RUSTEKENS:

5.1 5.2 5.3 5.4 5.5 (5 x 1) **[5]**

- 5.6 Bestudeer die onderstaande viermaat-melodie. Dit is 'n uittreksel uit 'n bekende liedjie. Volg die instruksies.

- 5.6.1 Wat is die toonaard van die stuk? (2)
- 5.6.2 Wat beteken die simbool aan die begin van die melodie? (2)
- 5.6.3 Gee die alternatiewe manier hoe hierdie toonsoortteken ook geskryf kan word. (2)
- 5.6.4 Wat beteken die twee syfers van die tydsoortteken? (boonste syfer en onderste syfer) van die antwoord in VRAAG 5.6.3 bo? (2)
- 5.6.5 Noem die bekende liedjie waaruit hierdie uittreksel kom. (2)

[15]

VRAAG 6

Tegnologie speel 'n rol en het 'n effek aan hoe die kunsteprosesse ontwikkel. Noem enige VYF rolle wat tegnologie in enige DRIE van die onderstaande kunstedisiplines speel.

- 6.1 Visuele Kunste (5)

OF/EN

- 6.2 Musiek (5)

OF/EN

- 6.3 Dans (5)

OF/EN

- 6.4 Drama (5)

[15]

VRAAG 7

Lees die onderstaande uittreksel en beantwoord die vrae wat volg.

Zikhona Sodlaka

Zikhona Sodlaka is 'n dinamiese talentvolle kunstenaar.

Sy is op Vrydag, 7de Junie, 1985 in Umtata in die Oos-Kaap gebore. Sy het in 'n klein gemeenskap in Kwazulu-Natal opgegroeï. Sy het Excelsior SSS bygewoon in Mthatha en is in graad 9 daar weg. Sy het haar hoërskoolloopbaan by Warriors Rusthoërskool in Margate voltooi. Haar tersiêre opvoeding was by Shepstone Kollege. Daar het sy Besigheidsadministrasie bestudeer. Sy het haar diploma voltooi en na Johannesburg getrek. Sy het geregistreer en ses maande van 'n rekenaars-programmeringskursus (IT) by Havtec voltooi. Sy het onttrek om haar passie vir die kunste na te streef. Haar innemende persoonlikheid, aantreklikheid en die feit dat sy 1,75 m lank is, het gesorg dat Zikhona sukses verwerf het as model in TV advertensies, musiekvideo's en sy het selfs 'n klein rol gehad in *Generations*. Sy wou altyd toneelspeel en het seker gemaak dat sy baie oudisies bygewoon het om 'n rol in televisie-drama los te slaan.

Toe "Curious Pictures" begin uitkyk vir die nuwe hoofrol van Zukiswa, vir die derde seisoen van *TSHA TSHA*, in 2006, het haar agent haar naam dadelik voorgestel. Zikhona is perfek vir die rol en die feit dat sy onervare was het die regisseur, Lumko Dukashe, nie gepla nie. Zikhona het ervaring in Latynse dans wat 'n aanwinst vir die produksie was.

In 2007 het Zikhona se loopbaan geblom toe sy buite Suid-Afrika bekendheid verwerf het. Dit het daartoe bygedra dat die vierde seisoen van *Tsha Tha* 'n Emmy toekenning ontvang het vir die beste buitelandse drama. In dieselfde jaar het sy een van die hoofrolle in die sokkerdrama *SHOOTING STARS 1, 2 en 3* op e-TV losgeslaan. As deel van haar rol kon sy ook haar sang tentoonstel en haar slag wys as sangeres. Sy het die rol vertolk van plaaslike sangeres Ayanda Tau. In 2008 is sy op die televisie te sien in SABC 1 se Shakespeare drama, *ENTABENI*, wat 'n verwerking is van *Macbeth*. Sy het die rol vertolk van die mal karakter, Lady Macbeth (Eva). Hierdie is een van haar mees hoogaangeskrewe werke. Hierdie toneelstuk het nie minder as vyf SAFTA Golden Horn-nominasies ontvang, insluitende beste akteur ensemble en beste drama. Sy het ook in die gewilde drama *A PLACE CALLED HOME* opgetree. Dit is op SABC 1 uitgesaai. Sy het die rol gespeel van 'n hawelose (Palesa) bendeleier. Hierdie drama het ook SAFTA Golden Horn-nominasies ontvang.

Zikhona se veelsydige en sosiale persoonlikheid het haar die hoofrol besorg in die nuwe dramareeks *MONTANA* op SABC 1. Huidiglik speel sy die hoofrol van Noli Ntshinga sedert April 2009. Sy het ook 'n rol in die SAFTA bekroonde dramareeks *SOUL CITY 10* op SABC 1. Dit vertel die storie van 'n vrou, (Noluthando) wat sukkel met alkoholisme en wat as gevolg daarvan met MIV/Vigs besmet is. Ook in 2011, het Zikhona die rol van Phakama vertolk in die SABC1 dramareeks *INTSIKA*. Sy het ook die rol van Themsi gespeel in die rolprent *SKEEM*, met regie wat deur Tim Greene behartig is. Zikhona is erken as 'n baie invloedryke jong dame in haar bedryf in hierdie land. Sy het die naam as die gesig van drama by die SABC. Sy is geen vreemdeling van die silwerdoek nie en het in die Suid-Afrikaanse rolprent *JURY DIVIDED* gespeel. Dit is 'n verwerking van 'n Hollywood rolprent, "*12 angry men*".

Mej. Sodlaka het ook haar kreatiwiteit bygedra in nou bekende onafhanklike rolprent, *PUZZLE* waar sy langs die land se beste toneelspelers opgetree het. Sy speel ook die rol van Suarez Baloyi op die e-TV sepie *RHYTHM CITY*, sedert 2011. *RHYTHM CITY* is tans een van die mees gewildste reekse op televisie, met 'n gevolg van 14 000 000 mense wat haar daaglik ondersteun. Hierdie reeks word uitgesaai in ten minste vier Afrika lande. Dit beteken dat Zikhona bekend is en 'n huishoudelike naam is in Nigerië, Zimbabwe, Zambië en Suid-Afrika om net 'n paar lande te noem. Mej Sodlaka is definitief een van Suid-Afrika se mees gerespekteerde aktrises wat bekend is vir die veelsydige rolle wat sy vertolk. Sy is baie passievol om die gehoor uit te daag en om egte stories te vertel op die beste manier wat sy kan.

Zikhona glo daarin om haar kuns te respekteer sowel as haar rol as storieverteller. Sy het al op die voorblaai van die meeste tydskrifte verskyn. Sy is 1,75 m lank, 'n aktrise en voormalige model. Sy beplan om nie net stories voor die skerm (groot en klein) te vertel nie, maar beplan ook om haar lyf regisseur te hou. Sy is altyd gewillig om deel te neem aan liefdadigheidswerk en is 'n baanbreker vir haar eie stigting om 'n hand uit te reik na diegene wat die meeste behoefte het. Sy is 'n gasvrou en seremoniemeester vir verskillende geleenthede sowel as fondsinsamelings. Sy mik ook na die sakewêreld. Hierdie talentvolle aktrise het Bestuurswese en Administrasie bestudeer. Sy is ook 'n skrywer. Met haar planne om die musiekwêreld te verken is daar geen twyfel dat die wêreld haar oester is nie. Zikhona is 'n lewende testament van die kombinasie van harde werk en rou talent. Hierdie jong dame is vir grootheid bestem.

[Aangepas en vrylik vertaal van <http://yomzansi.com>; www.mediaupdate.co.za; www.door6.co.za]

- 7.1 Waar en wanneer is Zikhona Sodladla gebore? (2)
- 7.2 Waar het sy haar skoolloopbaan ontvang? Noem DRIE plekke. (3)
- 7.3 *“Zikhona het geregistreer en ses maande van ’n rekenaars-programmeringskursus (IT) by Havtec voltooi. Sy het onttrek om haar passie vir die kunste na te streef.”*
- Hoekom dink jy het sy die besluit geneem? (2)
- 7.4 Het Zikhona formele opleiding in die kunste ontvang? Gee ’n rede vir jou antwoord. (2)
- 7.5 Noem ten minste TWEE dramareekse en die karakters (rolle) wat sy vertolk het. (4)
- 7.6 Noem ten minste EEN Suid-Afrikaanse rolprent waarin sy gespeel het. (1)
- 7.7 Noem ten minste TWEE eienskappe wat na jou mening Zikhona ’n suksesvolle aktrise maak. (4)
- 7.8 Wat is die ander bekwaamhede en talente wat sy het, afgesien van toneelspeel? Noem enige TWEE. (2)
- 7.9 Is dit ’n goeie idee vir bekendes soos Zikhona om deel te neem aan liefdadigheidswerk? Gee ’n rede vir jou antwoord. (2)
- [20]**

TOTAAL: 100